

061. Ideeëloos, herfsttijloos en de heilloze tocht naar de Heilloose dreven

1. Om de wijsheden uit de ANS, de Algemene Nederlandse Spraakkunst, af te sluiten, volgen hier nog enkele adjectieven: breugeliaans – zo genoemd naar de zestiende-eeuwse schilder Pieter Bruegel –, cartesische coördinaten, een freudiaanse vergissing, een hoofdiaanse stijl, neomalthusiaanse middelen, chomskyaanse computertalen – zie het lemma transformationeel in Van Dale –, het victoriaanse tijdperk met kwezelarijen, utopiaans, ambrosiaans en gregoriaans. Verder: luthers, copernicaans en ciceroniaans, wagneriaanse taferelen, de franciscaanse armoede, de juliaanse kalender, de Messiaanse profetieën, gezelliaans naar Guido Gezelle, erasmiaans en de elizabethaanse muziek.

2. Daar was laatst een meisje loos, die wou gaan varen als lichtmatroos. Loos is een bijvoeglijk naamwoord, maar ook een veelgebruikt suffix. Denk maar aan een zoutloos dieet en zouteloze gesprekken, zorgeloos, zedeloos en woordeloos, wezenloos, een vruchtloze boom en een vruchteloos debat, een vorm(e)loze klomp en een tv'loos tijdperk, tandeloze dieren en straffeloos stelen, redeloos, radeloos en reddeloos, nameloze ellende en een naamloze brief, levenloos en laveloos, klasseloos, ideeëloos, herfsttijloos en de heilloze tocht naar de Heilloose dreven.

3. Zijn er woorden van dertien letters, waarvan de twaalfde een u is? De Grote Van Dale telde er zevenhonderdvijfennegentig in 2007. Let op: spaties worden meegeteld als 'letter', streepjes niet. We geven een uitgebreide bloemlezing van natuurlijk alleen de gemakkelijke, nou ja, woorden: beautyparlour is schoonheidssalon, bearnaisesaus en basilicumsaus, aspergeragout, ascorbinezuur, antipyreticum en antimycoticum respectievelijk tegen koorts en schimmel, à contrecœur is met tegenzin, beneficiarius, een cavalier seul is een einzalgänger, Madonnafiguur, eensteensmuur, europoliticus, kynologenclub, maître-tambour, opéra comique, paramyxovirus – van de bof –, philosophicum, proterozoïcum, psycholyticum, Rerum novarum, seignettezout of rochellezout (met 12 letters), stafylococcus uit VD [vee-dee] met meervoud stafylokokken uit GB [gee-bee], terra-aquarium, zoösporangium, yuppiecultuur, ziekentriduüm en jus quaesitum is verworven recht.

4. Zoeken binnen artikelen op '*qua*' levert (in 2007) 578 treffers op en op '*kwa*' 1121. Om het niet te gemakkelijk te maken, krijgt u ze door elkaar: Atlantikwall, choquant, azuurkwarts, usquam terrarum – ergens ter wereld –, bikwadraat, aqua vitae, blaaskwartet, trois-quarts – de aanduiding van een portret –, cellokwartet, jacquard, (in)adequaatheid, chikwadraattoets, taliter qualiter en tale quale – zoals het gaat –, gekwalificeerd, lichtquant en leptoquark, diskwalificatie, squaw, squatter en squash, Grikwa – mengras van blanke mannen en Hottentotse vrouwen –, kapitein-kwartiermeester, remarquabele quatsch, kwacha – munteenheid van Zambia en Malawi –, kwadratuur van de cirkel, kwark als ongerijpte kaas en quark als een natuurkundig deeltje, kwadriek, existentiële en universele kwantoren, moquante quakerij, kwantummechanica, kwartcirkel, limquat – een klein Citroentje en broertje van de kumquat –, aquarobics, het boekformaat kwarto, alle ogen zijn gericht op Kwatta, de chocola, en op de kwatta, de zwarte slingeraap.

5. We doen net zo'n exercitie met '*oxi*' – 206 treffers – en '*oxy*' – 62 treffers, beide in 2007. Bijgaand een aantal resultaten: zirkoniumoxide, proxyserver, ijzeroxidule, oxymoron – een stijlfiguur –, een tuingloxinia, münchhausen-by-proxysyndroom, tamoxifen – een geneesmiddel tegen borstkanker –, epoxy, pyridoxine of adermine – vitamine B₆ –, orthodoxie, het hydroxide-ion, desoxyribose, coxitis – ontsteking van het heupgewricht –, antioxidant, glyoxylzuur, carboxymethylcellulose, amor proximi, benzoylperoxide en trihydroxybenzoëzuur.

6. Tot slot nog een aantal interessante woorden, die in een dictee zeker niet mogen ontbreken: myiasis, nimbyisme, pinyin – omzetting van Chinese karakters in Latijns schrift –, puseyisme, stegomyia, kaffiya of arafatsjaal en de munteenheden ouguiya, riyal en rufiyaa.

Rein Leentfaar